

Sygn. akt IV CSK 544/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa M. Spółki Akcyjnej w W.
przeciwko Województwu (...) - Zarządowi Dróg
Wojewódzkich w O.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
M. Spółki Akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 6 grudnia 2018 r., sygn. akt I AGa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powoda M. Spółki Akcyjnej w W. na rzecz
pozwanego Województwa (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w O.
kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powodów M. S.A. w W. (dalej jako: „M.”) i A. S.A. w M. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 czerwca 2018 r. oddalającego powództwo o zapłatę od pozwanego Województwa (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w O. odpowiednio

kwot 733.112,82 zł oraz 7.405,18 zł tytułem wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane. Przyczyną oddalenia powództwa i apelacji było stwierdzenie, że pozwany skutecznie zgłosił zarzut potrącenia kary umownej za nieterminowe wykonanie robót budowlanych, a brak było podstaw do jej miarkowania.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda M.. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na dokonaną przez Sąd Apelacyjny niewłaściwą wykładnię art. 484 § 2 k.c. i przyjęcie, że zastrzeżenie kary umownej za opóźnienie w wykonaniu całości świadczenia i ustalenie jej w postaci stawki dziennej wyklucza *a priori* możliwość jej miarkowania w oparciu o przesłankę wykonania zobowiązania w znacznej części, podczas gdy art. 484 § 2 k.c. nie przewiduje takiego ograniczenia i nie przemawiały za tym w okolicznościach sprawy żadne inne argumenty.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżących, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by była ona – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. W kwestii możliwości miarkowania kary umownej należnej za zwłokę w spełnieniu całości świadczenia ze względu na przesłankę wykonania zobowiązania w znacznej części, stanowisko orzecznictwa i piśmiennictwa nie jest jednolite. W jednym ujęciu – za którym opowiedział się Sąd Apelacyjny - uznaje się, że uprawnienie do zmniejszenia kary umownej ze względu na wykonanie zobowiązania w znacznej części odnosi się tylko do wypadku, gdy kara umowna należy się z powodu niewykonania zobowiązania, a nie nienależytego jego wykonania, w szczególności opóźnienia w jego wykonaniu. Wskazuje się, że skoro kara umowna została zastrzeżona na wypadek zwłoki w wykonaniu konkretnego obowiązku i zwłoka ta niewątpliwie nastąpiła, to ostateczne wykonanie zobowiązania w znacznej części nie stanowi dodatkowej przesłanki zmniejszenia kary umownej (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2002 r., V CKN 1075/00, niepubl., z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 50/01, niepubl., i z dnia 6 maja 2004 r., II CK 261/03, niepubl.). W drugim dominującym ujęciu

przyjmuje się, że redukcja taka jest co do zasady dopuszczalna, jednak podkreśla się, że zmniejszenie kary z powołaniem na tę przesłankę zależy od konkretnych okoliczności faktycznych, które pozwalają ocenić, czy i ewentualnie w jakim stopniu częściowe wykonanie robót przed popadnięciem w zwłokę zaspakajało interes wierzyciela (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 r., V CSK 34/06, niepubl., z dnia 21 września 2007 r., V CSK 139/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 44, i z dnia 26 stycznia 2011 r., II CSK 318/10, OSN – ZD 2011, nr D, poz. 80). Wybór przez Sąd Apelacyjny jednej z występujących w orzecznictwie i doktrynie wykładni art. 484 § 2 k.c. w żadnym wypadku nie dowodzi wystąpienia przesłanki oczywistej zasadności skargi.

Niezależnie od powyższego w literaturze przedmiotu podkreśla się, że istotne znaczenie z punktu widzenia zasadności miarkowania w kontekście oceny zasadności zastosowania przesłanki znacznego wykonania zobowiązania mogą mieć w szczególności przydatność przedmiotu świadczenia dla wierzyciela i ocena spełnienia kryteriów, o których mowa w art. 354 k.c. Ocena każdorazowo powinna być jednak zindywidualizowana i nie musi ograniczać się do wskazanego kryterium podstawowego. Nie jest zatem możliwe ustalenie sztywnych, jednolitych i abstrakcyjnych kryteriów, które należy zawsze bezwzględnie stosować w każdej sprawie. Sąd powinien każdorazowo uwzględniać całokształt okoliczności faktycznych sprawy oraz skutki niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania.

Z poczynionych przez Sąd Okręgowy, aprobowanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń, którymi Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że kara umowna była stosunkowo niewysoka (0,1% od całego wynagrodzenia), została naliczona za poszczególne dni opóźnienia (25), a interes wierzyciela na skutek opóźnienia w realizacji prac został naruszony. Prace dotyczące przebudowy drogi wojewódzkiej, które nie zostały wykonane w terminie, zważywszy na przedmiot realizowanego kontraktu, nie miały charakteru drobnych, które nie miały wpływu na użycie robót do przeznaczonego im celu (zatoki autobusowe, wykończenie ścieżki rowerowej, rondo, chodniki). Nieterminowe zakończenie robót z winy powodów spowodowało, że pozwany nie otrzymał dofinansowania do inwestycji, a w dacie planowanego zakończenia prac

ruch na drodze nie odbywał się płynnie, całość terenu wyglądała „jak plac budowy”. Ponadto powodowie nie wykazali, by mimo ich zwłoki w realizacji robót, pozwany nie doznał szkody. Uwzględniając zatem całokształt okoliczności faktycznych sprawy nie ma podstaw do przyjęcia, by rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego odmawiające skarżącemu miarkowania kary umownej można było kwalifikować, jako oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z 99 i art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018, poz. 265).